

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Aliqua certa notantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quaest. II. de obiecto mater. adequato. 7

per omnes actus metaphysica attinguntur: ergo Minor probatur, quia ens in commune, & eius attributa non pertinent ad aliam scientiam, & idem est de substantia spirituali completa, ut de se patet; de ente vero per accidens sic probatur, quia metaphysica agit de ente per se, cui opponitur ens per accidens; sed contrarium est eadem disciplina, & scientia: ergo ad metaphysicam pertinet agere de ente per accidens, quia ad ipsam pertinet agere de ente per se, & eadem ratio currit in ente rationis, quod opponitur enti reali.

15. Confirmatur, quia hic actus, ens rationis habet esse obiectum tantum; Chymæra est ens rationis, hi actus sunt metaphysici, nulla enim alia scientia alijs vitur: ergo.

16. Secundò probatur, quia ad aliquam scientiam spectat ponere discrimen inter vniuersales modos entis, & agere de ente communissimo comprehendente ens rationis, & reale; sed hoc non pertinet ad aliam scientiam, nisi ad metaphysicam: ergo subiectum illius est ens, ut sic conceptum. Minor sic probatur, quia munus vniuersalissimum ad vniuersalissimam scientiam pertinet; sed sola metaphysica est vniuersalissima scientia: ergo.

17. Tertia sententia est Buridani, Aluarez, & aliorum assertentium, subiectum adequatum metaphysicæ esse substantiam, quatenus abstrahitur à creatà, & increata: & probatur sic, quia substantia, & accidens ita comparantur inter se, ut substantia propter se sit, accidens vero sit propter illam, ita ut sit proprietas illius: ergo subiectum adequatum Theologiæ naturalis, est substantia ut sic, & non aliquid commune substantiæ, & accidenti. Probat hanc consequentia, quia in nulla scientia subiectum adequatum est ratio communis subiecto, & proprietatibus eius; nam scientia, quæ agit de homine, & proprietates de illo demonstrat, non habet pro substantia aliquid commune homini, & proprietatibus illius: ergo similiter metaphysica.

SECTIO II.

Aligua certa notantur.

18. Aduertendum est, duplex esse subiectum alicuius scientiæ, aliud per se, aliud per accidens: Subiectum per se est, cui primò per se, & propriè conuenit ratio formalis obiecti talis habitus, ita ut ratio formalis tali subiecto conueniat propriè, & non impropiè, & per metaphoram, V. g. subiectum per se fidei, non solum est Deus, sed etiam quæcumque creatura reuelata, quia propriè, & non per metaphoram habet rationem formalem fidei, credibilitatem nimirum per diuinam reuelationem; nam veritates fidei de subiecto creato, non minus certæ sunt, quàm de subiecto increato; tam certa enim est hæc propositio: *Beata Virgo est mater Dei*, sicut hæc, *Deus est vnus, & vnus*, quia vtrique æquè participat rationem formalem fidei, quæ est dici à Deo, cognoscique per diuinam reuelationem, & Deus æquè verax, & infallibilis est, ita in minimis, sicut in maximis;

totam enim suam authoritatem, & veritatem amitteret, si vel in re minima falsum dicere posset, & ideo non minus est hæreticus, & amittit totam fidem, qui vnā ex illis, quam aliam negauerit. Vnde licet in esse rei nō sint æquales; in esse tamen credibilis, & quatenus subiungunt diuinæ reuelationi, sunt æquales, ac proinde reuelatio ipsa in vno non est propria, & in altero impropria, cum sit eadem in vtroque; itaque subiectum per se potentia, vel habitus est illud, quod propriè participat rationem formalem illius, ita ut ex vi talis rationis formalis, per se terminet actus talis potentia, vel habitus sine dependentia essentiali ab alio, quia in se habet aliquod distinctum esse à quolibet alio subiecto talis habitus, quod sit dignum cognitione, & terminatione illius, vnde sine illo non esset scientia, vel potentia æquè perfectæ, nec terminus relationis transcendentalis, & specificationis illius esset ita adequatus, ut nunc respectu scientiæ.

Subiectum per accidens est, quod non habet propriam rationem formalem illius scientiæ, ad quam comparatur, sed impropriam metaphoricam, vel similitudinariam tantum, & ideo non per se primò, sed per aliud, & ut illud magis manifestetur, terminat actus scientiæ ita dependenter ab illo, ut si tale subiectum, à quo dependet, non esset, nec etiam illud, quod dependet, esset subiectum talis scientiæ, immò absolute ipsa scientia æquè essentialiter perfectæ esset, etiamsi non daretur tale subiectum per accidens. Hæc omnia his exemplis illustrantur: Primitio, negatio, & homo sunt subiectum intellectus; sed negatio, & primitio non per se, quia in se non habent aliquod esse, quod propter se, & non propter positum cognoscatur; homo autem, quia habet esse dignum, ut propter se ipsum, & non propter aliud cognoscatur à Philosophia, est subiectum per se illius; item respectu voluntatis Dei discernentis mysterium incarnationis, fuit obiectum per se ipsa excellentia mysterij; existentia autem peccati Adæ fuit per accidens obiectum talis decreti; nam tale peccatum non propter se, sed solum quatenus erat occasio subleuandi miseriam hominum, fuit obiectum diuinæ voluntatis determinantis incarnationem; vnde æquè perfectæ maneret voluntas illa, ac nunc manet, etiam Adamo non peccante. Clarius exemplum, ab omnibusque concessum: Sphæra lignea, aut ænea respectu Astronomi est per accidens subiectum, quia non propter se, sed propter sphæram cælestem agit de illa Astronomia, ita ut licet illa Sphæra ænea non daretur, æquè perfectæ maneret Astronomia, ac est cum illa, quia talis Sphæra non propriam, sed solum similitudinariam rationem formalem scientiæ Astronomicæ continet.

Secundò aduertendum est, subiectum adequatum, de quo latissime dictum est in Logica, duplex esse: aliud, quod vocatur proprium, & per se aliud, quod vocatur commune, seu aggregationis; subiectum adequatum proprium, & per se est illud, quod sub se comprehendit solum omnia subiecta per se particularia scientiæ; & de quibus data opera, & propter se agit illa: itaque aggregatum ex omnibus illis subiectis iure optimo subiectum adequatum per se scientiæ nominatur. Subiectum adequatum

8 Disp. I. De Natur. Theolog. naturalis,

adæquatum aggregationis est, quod non solum subiecta per se, sed etiam omnia illa, de quibus quomodocumque agit scientia, comprehendit, siue contineant per se, siue per accidens, ac improprie rationem formalem talis scientiæ; unde, quod cognoscitur per omnes actus illius, obiectum adæquatum commune vocatur, v.g. supponamus omnes actus Metaphysicæ esse decem, obiectum adæquatum aggregationis erunt decem obiecta, quæ per illos decem actus cognoscuntur.

SECTIO III.

Nostra sententia ostenditur rationibus.

21. **P**rima Conclusio: Prima opinio, quatenus Deum excludit à ratione propria subiecti metaphysicæ, non est probabilis; Deus enim propriissimè subiectum huius scientiæ est, & probatur primò ex Aristotele, lib. 1. *Metaph. cap. 2.* vbi sic ait: Nam ea maxima diuina scientia est, quæ Deum maxime habere par est: & paulò antè: quare meritò non humana eius possessio putabitur: quapropter secundum Simonidem, Deus vtiq; solus hanc habet dignitatem; statim subiungit: Nec aliam, quam huiusmodi decet honorabiliorem putare; quæ enim diuinissima, eadem etiam honorabilissima est. Talis vero bifariam duntaxat vtiq; fuerit; nam & illa, quam maxime Deus habeat, diuina scientiarum est, & si qua est, quæ diuinorum sit, & de diuinis tractet; hæc autem sola utrumque consequuta est: quibus verbis liquidissimè Aristoteles præstantiam, ac excellentiam Theologiæ naturalis ex duobus capitibus, ac veluti fontibus mirum in modum commendat: Primò quia ipsa afficitur, ac decoratur Deus, camque tanquam perfectissimam possessionem diuinitate dignam obtinet sempiternum diuinitatis Numen. Secundò quia de diuinis rebus, de infinitis perfectionibus diuinitatis, ac denique de Deo Optimo Maximo data opera, ac subtiliter pertractat, quod indicat illis verbis Aristoteles: Et si qua est, quæ diuinorum sit, &c. quibus omnibus apertissime tuetur nostram conclusionem. Idem asserit lib. 6. *Met. cap. primo.* Idem defendit quarto, octauo, & 9. *Met. 12.* autem lib. sic ait: Cæteræ itaque omnes necessariae maxime, nulla verò melior Theosophia equidem; nec enim obscurum est, quin sicubi diuinitas existit, in tali scientia existat necesse est, quia de principiis rerum, & altissimis causis agit; Deus etenim tum causa omnibus esse videtur, tum quoddam principium, & talem, aut solus, aut præcipue Deus habet, hoc est, vt D. Thomas, & Boëtius asserunt, Metaphysica, quæ Theologia naturalis est, quoniam de Deo, ac diuinis rebus sermonem miscet, quantum ex lumine naturalis haberi potest, vti prima, & præstantissima Philosophia, in præstantissimo genere, Deo nimirum, versetur necesse est, ipseque in tali scientia tanquam præcipuum subiectum illius inter cætera partialia obiecta, principatum obtineat, tanquam omnium infinite perfectissi-

mum, quod hac ratione demonstrat Philosophus, quia Metaphysica agit, vt ipse lib. primo *Metaph. cap. 2.* his verbis ait, de rebus difficillimis, principiis, & causis, ipsaque contemplatur, quoniam autem hanc scientiam quærimus: hoc vtiq; fuerit considerandum, circa quales causas, & qualia principia scientia, sapientia est. Primò igitur opinatur, sapientem maxime omnia, vt possibile est, scire, non habentem singulariter eorum scientiam; deinde illum, qui difficiliora, neque sciri facilia homini, cognoscere possit, sapientem existimamus; item illum, qui certior, ac magis docere valens, causas reddat, ac principia cognoscat, sapientem in omni scientia esse, sic Aristoteles; sed Metaphysica agit, contemplaturque mirabiliter de rerum omnium causis, ac principiis: ergo agit de Deo, quia omnium rerum causa, & principium; agendo autem de sempiterno diuinitatis numine rem magnis inuolutam obscuritatibus, & ad explicatum longè impeditissimam, laboriosissimamque, rem denique difficilem, atque omnium difficillimam pertractat, in qua non parum operæ consumperunt homines cum ingenio acutissimi, tum studio, & doctrina abundantissimi, quibus fatendum est enim, quàm multa præclarè, tam non pauca stultè caris ad posteros propagarunt, quod apertè explicuit Simonides Poëta, de quo cum quæssisset Tyrannus Iero: Quid esset Deus? Deliberandi causa sibi vnam diem postulat; cum idem ex eo postridie quæreret? Biddum petiuit, cum sæpius duplicaret numerum dierum, admiransque Iero quærir, cur ita faceret? Quia quantum, inquit, diutius considero, tantò mihi res videtur obscurior; unde bene concludit Aristoteles dicendo: Sine Metaphysica agat de rerum principiis, siue de difficillimis, de Deo agere necesse est, cuius cognitio difficillima est, ipseque tanquam omnium rerum causa, admirabileque principium debet venerari. Quod etiam repetit ipse Aristoteles lib. 11. *Metaph. cap. 6.* & in actu exercito demonstrat, dum totum duodecimum lib. Metaphysicæ consumit agendo de Deo, eius vita, attributis, & operationibus; quomodo enim adeo latissimè egisset Princeps Philosophiæ de Deo in metaphysica, si non esset eius subiectum? Quod clarissimis verbis explicat D. Thom. dum nostram sententiam confirmat 1. 2. *quæst. 66. ars. 5. in corpore*, vbi sic ait: Obiectum sapientiæ præcellit inter obiecta omnium virtutum intellectualium; considerat enim causam altissimam, quæ est Deus, vt dicitur in principio Metaphysicæ, vbi obiectum simpliciter eius vocatur Deus.

Secundò probatur ratione: Illud est subiectum proprium alicuius scientiæ, de quo talis scientia demonstrat attributa, & proprietates; sed metaphysica demonstrat de Deo essentiam, & existentiam, attributa, & perfectiones: ergo Deus est subiectum illius. Maior est eiusdem: Minor sic ostenditur, quia Deus cognoscitur demonstratione naturali tam quoad esse, & existere, quàm quoad independentiam, & cæteras perfectiones; sed hæc demonstratio est Metaphysica: ergo metaphysica demonstrat de Deo existentiam, proprietates, &c. Maior est de fide, attestante D. Paulo ad Rom. capite 1. his verbis: *Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt*

22.